Ocena ex-ante instrumentów finansowych w zakresie wsparcia podmiotów ekonomii społecznej

Piotr Stronkowski

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Cel główny badania

Cel główny badania

Ocena zapotrzebowania na instrumenty inżynierii finansowej (w tym oszacowanie wielkości zjawiska luki finansowej) w odniesieniu do potrzeb podmiotów ekonomii społecznej.

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Cele szczegółowe

1. **Wskazanie narzędzi i instrumentów finansowych**, które są właściwe do zaspokojenia zdiagnozowanej luki finansowej.
2. Ocena, które z form tego wsparcia są **najbardziej potrzebne i adekwatne** do potrzeb PES.
3. Wskazanie możliwości uzyskania **efektu dźwigni.**
4. **Ocena doświadczeń wsparcia** na rzecz podobnej grupy podmiotów.
5. Przedstawienie **propozycji strategii inwestycyjnej.**
6. Opis **oczekiwanych rezultatów** w perspektywie 2018r. i 2022r., wynikających z zastosowania danego instrumentu finansowego.
7. Opracowanie **mechanizmu pozwalającego na okresowy przegląd i aktualizację oceny** wdrażania instrumentów finansowych.
8. Analiza **zdolności podmiotów występujących na rynku** do wdrażania instrumentów finansowych dla PES.

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Metodologia

techniki badawcze	PES
Analiza danych zastanych	analiza danych statystycznych (SOF-1), przegląd literatury polskiej i międzynarodowej dotyczącej ekonomii społecznej
CATI	Przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej, N=750
IDI	przedstawiciele instytucji finansowych, funduszy pożyczkowo – poręczeniowych, podmiotów ekonomii społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES), N=20
FGI	przedstawiciele PES i eksperci w zakresie instrumentów finansowych, n=2
Szacowanie luki	Źródła: dane z CATI z PES, wspomagane analizą dokumentów, raportów ze statystyki publicznej oraz pierwotnymi danymi jakościowymi

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Działalność gospodarcza przedsiębiorstw społecznych

- **Sektor obywatelski** – maleją przychody z działalności rynkowej, a rosną przychody z działalności nierynkowe
- Jedną z poważniejszych barier rynkowych jest **dostęp do kapitału** (niekoniecznie bezzwrotnego)
- **Sektor spółdzielczy**: rośnie liczba spółdzielni socjalnych, ale generalnie są to słabe podmioty – mediana ich przychodu to 20 tys. zł

Udział organizacji pozarządowych osiągających przychody rynkowe według klasy przychodów

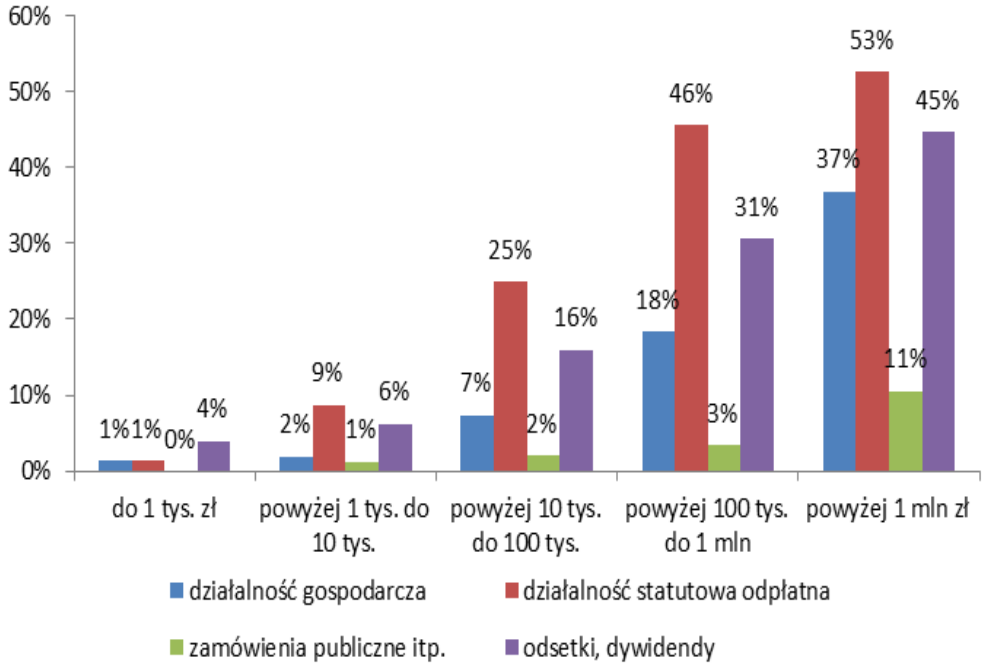

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Osiągane korzyści społeczne

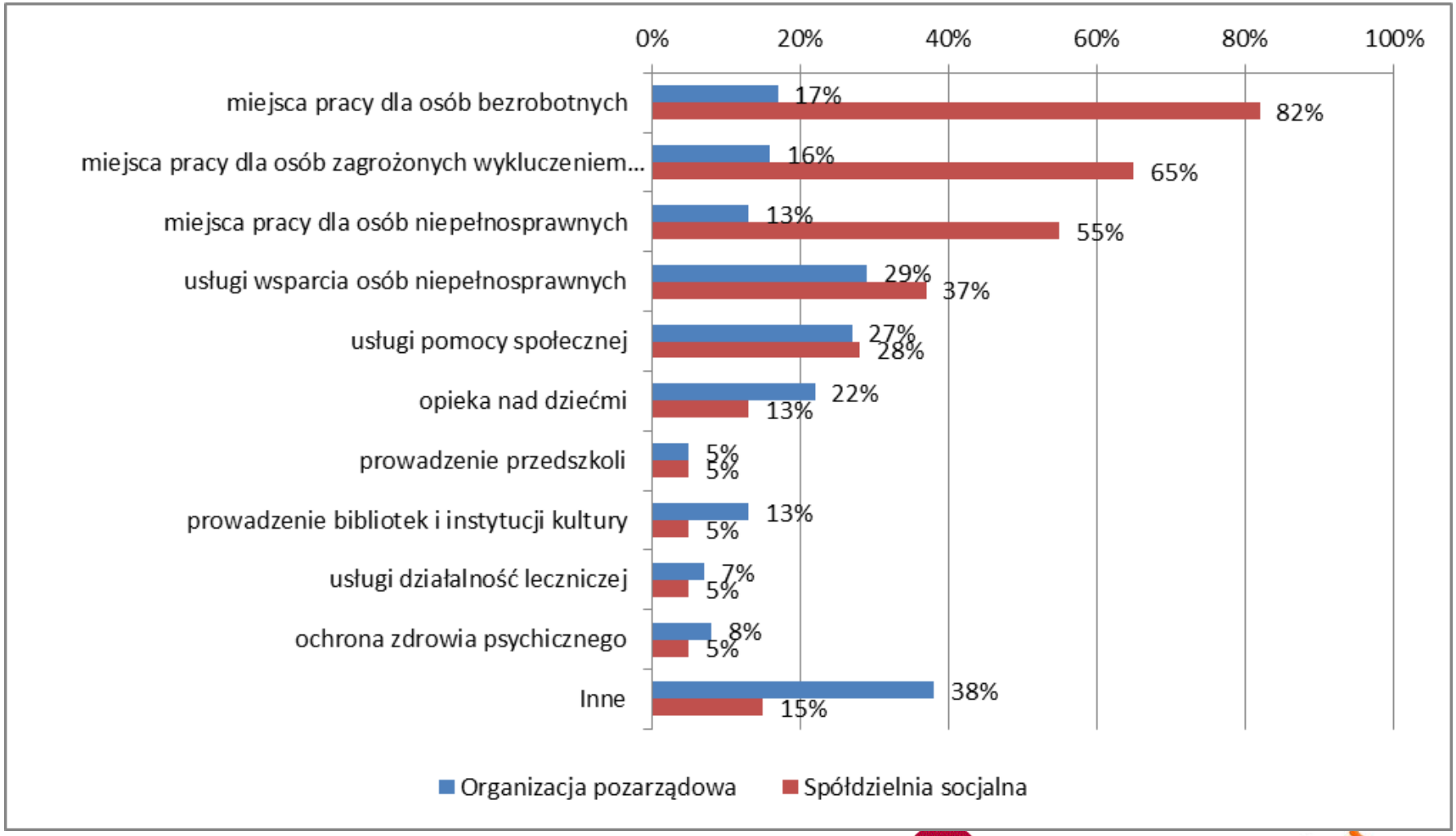

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Deficyt kapitału

- Deficyt środków na rozwój to rzeczywistość **2/3 przedsiębiorstw społecznych**

Na jakie cele najczęściej brakowało środków

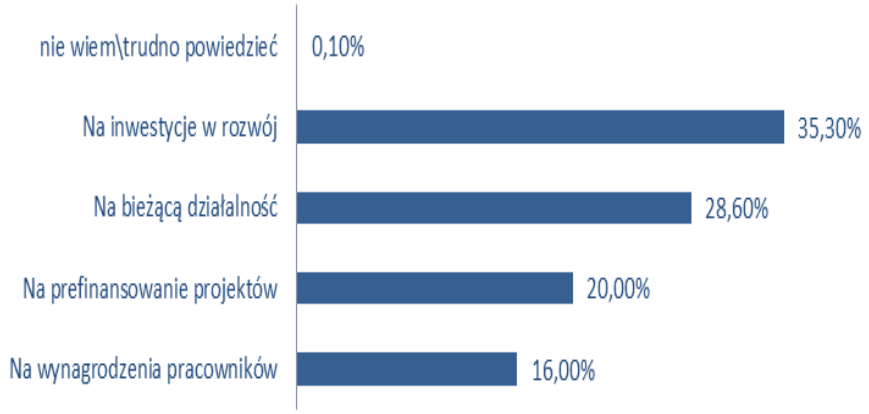

Typ organizacji	Czy brakowało środków na rozwój działalności?	
	tak	nie
Organizacja pozarządowa, w tym prowadzące działalność:	65%	34%
Odpłatną statutową	68%	31%
Gospodarczą	61%	39%
Odpłatną statutową i gospodarczą	65%	33%
Spółdzielnia pracy	47%	53%
Spółdzielnia socjalna	66%	34%
Spółdzielnia inwalidów i niewidomych	67%	33%
Organizacja kościelna prowadząca działalność pożytku publicznego	38%	54%
Spółka non-profit	60%	40%

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Wydatki rozwojowe

- 58% przedsiębiorstw społecznych deklaruje, że poniosło wydatki rozwojowe.
- Mediana wydatków: 30 tys. zł.
- Zaledwie 10% sfinansowało wydatek z kredytu lub pożyczki.
- Finansowanie z pożyczki lub kredytu częstsze w przypadku:
  - PES zatrudniających więcej osób (>50),
  - Działających dłużej na rynku (3-5 lat),
  - Osiągających większe przychody (> 500 tys.).

Źródła finansowania najważniejszego wydatku rozwojowego PS w 2013 roku

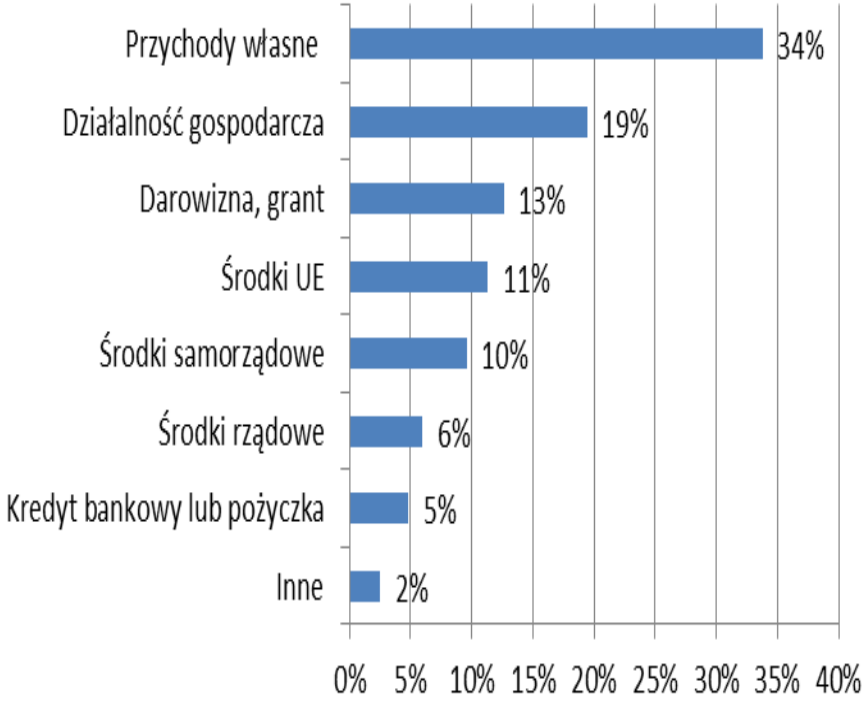

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Niezrealizowane wydatki rozwojowe

- 46% PES deklaruje, że w minionym roku nie udało im się zrealizować pewnych przedsięwzięć ze względu na brak środków.
- Dotyczy to 61% spółdzielni socjalnych, 48% organizacji pozarządowych.
- **Średnia wartość niezrealizowanych wydatków – po wykluczeniu obserwacji odstających - to 108 tys. zł. Mediana to 50 tys. zł**

Przyczyny niezrealizowania wydatków rozwojowych

Przyczyna	Organizacja pozarządowa	Spółdzielnia socjalna
Brak własnych pieniędzy na inwestycje	36%	31%
Brak dostępu do dotacji	26%	23%
Brak dostępu do kredytu lub pożyczki	11%	14%
Brak dostępu do poręczenia	10%	10%
Brak wiedzy o tym jak zaplanować zwrot z inwestycji	6%	8%
Niestabilna sytuacja podmiotu	11%	13%

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Doświadczenia z instrumentami finansowymi

Powody, dla których PS nie starały się o pożyczkę lub kredyt.

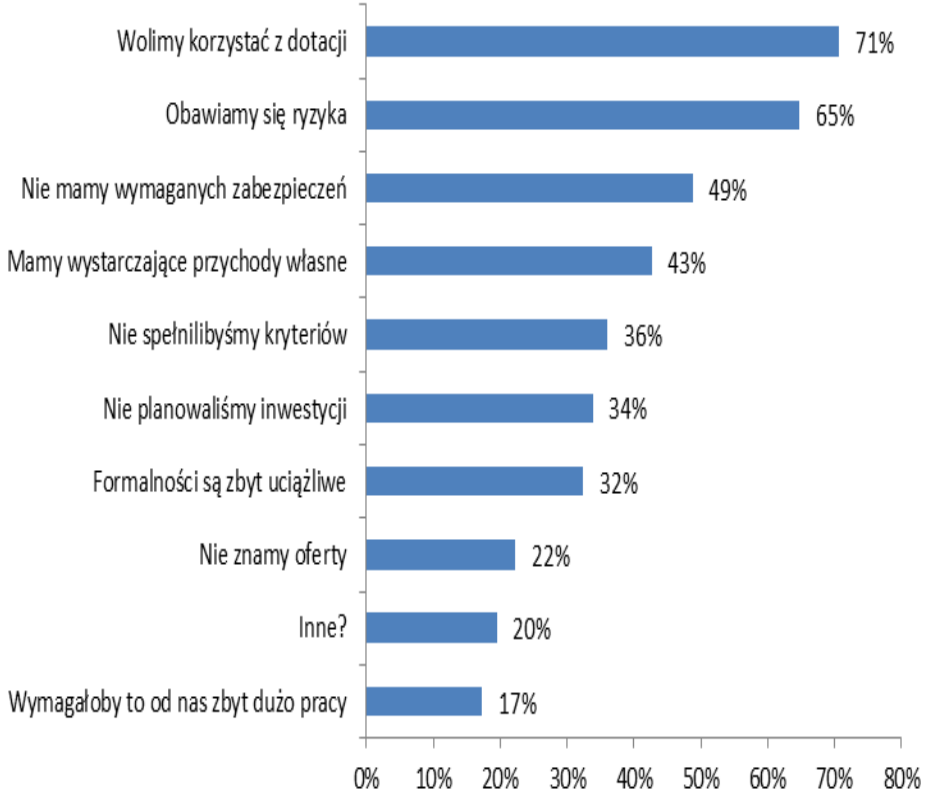

Czy PS kiedykolwiek starał się o pożyczkę lub kredyt?

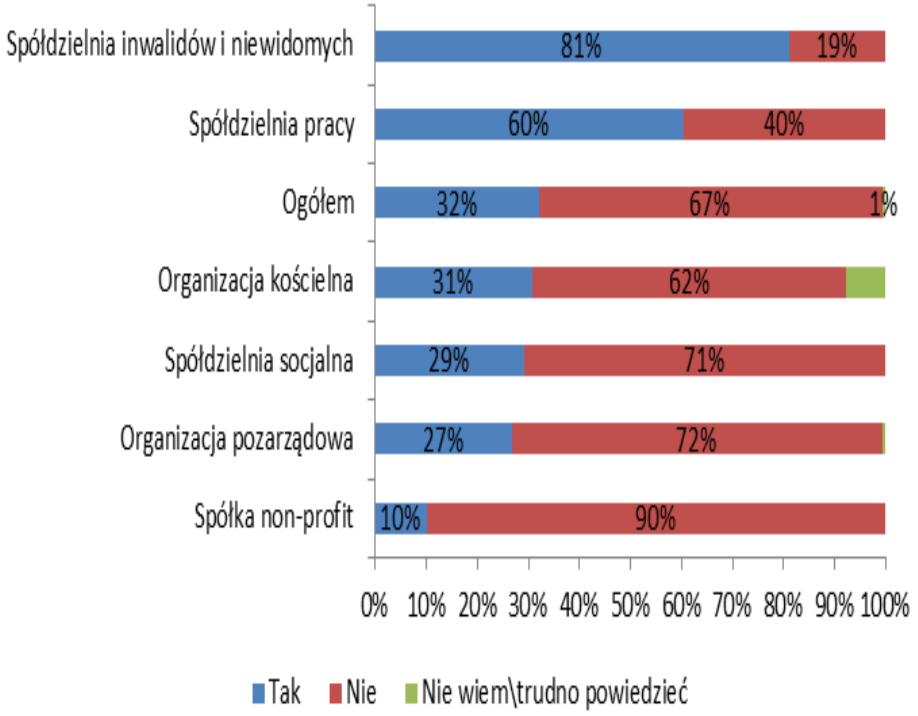

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Luka niezrealizowanych wydatków rozwojowych

	Odsetek PES, które nie zrealizowało wydatków z powodu braku pożyczki/poręczenia	Średnia luka niezrealizowanych wydatków na przedsiębiorstwo	Udział luki niezrealizowanych wydatków w przychodach
NGO - prowadzi działalność gospodarczą	17%	166 409	12%
NGO - prowadzi działalność odpłatną statutową	14%	291 350	116%
NGO - prowadzi działalność odpłatną statutową i gospodarczą	20%	322 645	67%
Spółdzielnia socjalna	34%	112 878	45%

Tego typu luki w roku 2013 doświadczyło **2,5 tys. NGO**

Łączna wartość luki dla NGO w 2013 to **655 mln zł**

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Luka finansowa – nie uzyskany kredyt, pożyczka

	Liczba PES, które w 2013 starały się lecz nie uzyskały finansowania zwrotnego	% PES, które w 2013 starały się i nie uzyskały finansowania zwrotnego	Średnia luka nieotrzymanego finansowania na przedsiębiorstwo	Udział luki nieotrzymanego finansowania w przychodach
NGO - prowadzi działalność gospodarczą	6	4,7%	127 500	12%
NGO - prowadzi działalność odpłatną statutową	4	2,0%	71 000	22%
NGO - prowadzi działalność odpłatną statutową i gospodarczą	8	4,2%	77 938	10%
Spółdzielnia socjalna	14	12,7%	67 964	20%

W tak definiowanej luce znalazło się **516 NGO i spółdzielni socjalnych**

Łączna wartość luki dla NGO i spółdzielni socjalnych w 2013 to **51,3 mln zł**

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Relacja pomiędzy dotacjami a instrumentami zwrotnymi

Grupa docelowa	Mix instrumentów finansowych
PES rozpoczynające działalność	• Główny instrument: dotacje na rozpoczęcie działalności • Instrumenty zwrotne traktowane jako instrument uzupełniający, adresowany do przedsiębiorstw społecznych szybko się rozwijających i napotykających barierę dostępu do kapitału.
PES funkcjonujące powyżej 12 miesięcy	• Instrumenty zwrotne jako podstawowy instrument rozwoju przedsiębiorstw społecznych, • Dotacje dla podmiotów ekonomii społecznej na przedsięwzięcia charakteryzujące się szczególnie wysokimi efektami społecznymi. • Instrument mieszany na tworzenie miejsc pracy (łączący instrument pożyczkowy z elementami dotacji, np. w formie umorzenia części pożyczki).

Proponowane instrumenty

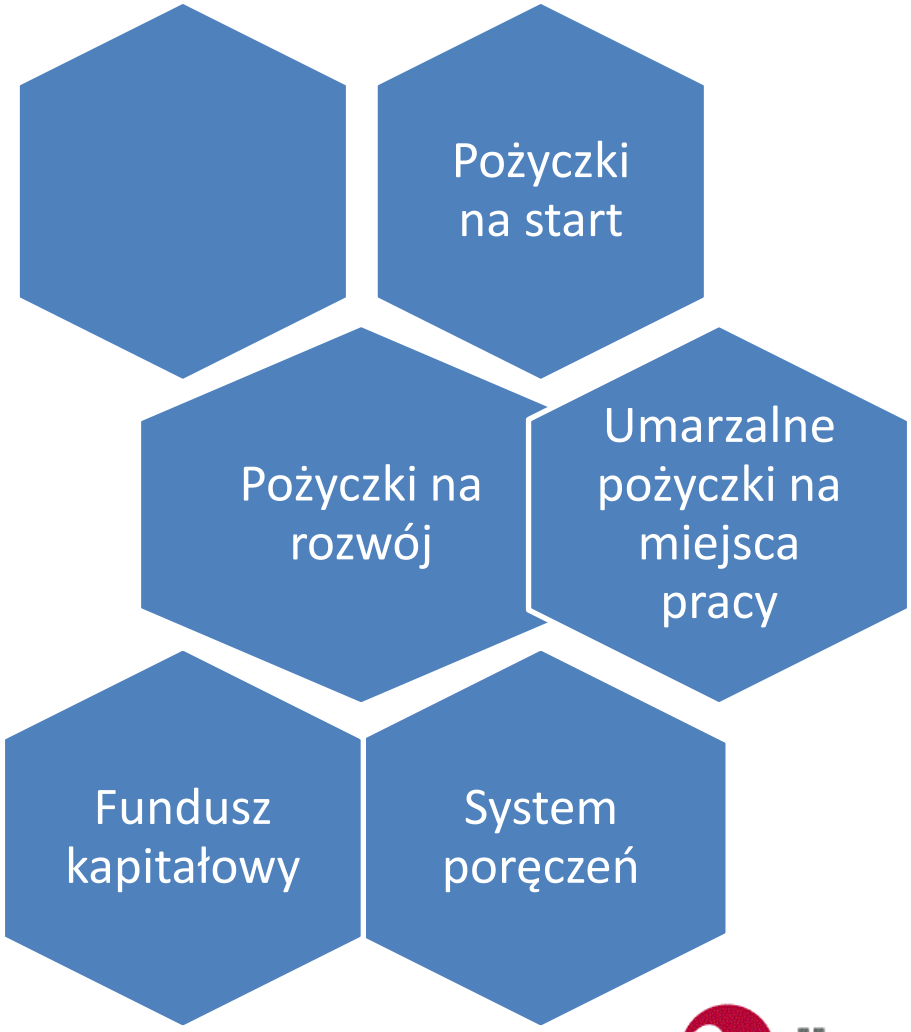

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Pożyczka na start

Dla kogo	Przedsiębiorstwa społeczne prowadzące działalność gospodarczą nie dłużej niż 12 miesięcy
Maksymalna wysokość	Do 50 tys. zł.
Oprocentowanie	Równo stopie redyskonta weksli NBP (2,75%) Możliwość obniżenia w przypadku osiągania znaczących korzyści społecznych (np. zatrudniania osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy).
Okres spłaty	Do 5 lat
Karencja	6 miesięcy
Zabezpieczenie	Weksel in blanco
Łączenie z dotacją	Nie

Pożyczka na rozwój

Dla kogo	Przedsiębiorstwo społeczne prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną statutową powyżej 12 miesięcy.	
Maksymalna wysokość	Maksymalna wysokość pożyczki powinna oscylować w granicach 1,5 mln zł. Wysokość pożyczki powinna wynikać z potrzeb danego PES.	
Oprocentowanie	Pożyczki do 100 tys. zł	Stopa redyskonta weksla NBP W przypadku osiągania znaczących korzyści społecznych: 1/2 stopy redyskonta weksla NBP
	Pożyczki powyżej 100 tys. Zł	Co najmniej WIBOR + 200 pkt. proc
Okres spłaty	Do 7 lat	
Zabezpieczanie	Pożyczki do 100 tys. zł	Weksel in blanco lub inne (np. poręczenie)
	Pożyczki powyżej 100 tys. Zł	Inne (np. cesja umowy, poręczenie)
Łączenie z dotacją	Możliwy montaż finansowy	

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development

Umarzalna pożyczka na tworzenie miejsc pracy

Dla kogo	Przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej
Maksymalna wysokość	Do 30 tys. zł
Oprocentowanie	Stopa redyskonta weksla NBP
Okres spłaty	Do 4 lat
Karencja	Do 6 miesięcy
Zabezpieczenie	Weksel in blanco
Łączenie z dotacją	Tak: umorzenie odsetek lub/i umorzenie części kapitału

System poręczeń

Dla kogo	Przedsiębiorstwa społeczne
Maksymalna wysokość	Do 1 mln zł (do 80% wartości kredytu lub pożyczki)
Koszt	1% (pomoc de minimis)

Dziękuję za uwagę.

Instytut Badań Strukturalnych

coffey International Development